

1848-49

Az idén százötven éve annak, hogy Magyarországon kitört az 1848-as forradalom. Petőfi Sándor Nemzeti Dal című versét március 13-án írta. A Nemzeti Dalt (amelyet ma is a márciusi forradalom szimbólumának tekintünk) szavalta Petőfi és vele együtt a nap folyamán tizenöt ezer fóre duzzadt tömeg. A Nemzeti Dalt és a forradalom követeléseit egybefoglaló tizenkét pontot nyomtatták ki elsőként az elfoglalt pesti nyomda gépein.

A 19. század első fele a romantika kora volt Európában. A romantikus irányzatok közös jellemzője a fennálló viszonyuktól való elfor-dulás, az idealizált múlt vagy a távoli iránti rajongás, a természethez, humorhoz vagy valláshoz való menekülés és az addigi uralkodó klasszikus formák áttörésére való törekvés. Magyarországon a Habsburgoktól való függetlenség és a feudalizmus felszámolása volt a fő cél. Ennek részeként nagy szerepet kaptak a nyelvújítási tőre-kvések, a népies költészet megeremtése is.

Petőfi Sándor

A romantika egyik nagy alakja Petőfi Sándor. Eredeti nevén Petrovics Sándor, 1823-ban Kiskrösön született. Nemzetközi hírnévű költő, a forradalmi demokratikus és plebejus népi eszmék képviselője. Első versei 1842-ben jelentek meg. Kötészete az egyszerű, világos stílus jellemző. Több száz verse és naplója híven tükrözi a költő érzéseit, politikai meggyőződését. Nyughatatlan természete miatt sokat ván-dorolt: először katona, később vándorszínész volt, majd tanítványok és másolómunka reményében Pápára ment. Vándorlássai során ismerkedett meg Szen-drey Júliával, akit 1847 szep-temberében feleségül vett.

A költő évekig várta a forradalmat. 1848 márciusában a forradalmi ifjúság vezére, a szabadságharcban Bem tábor-nok szárnysegéde volt. Szív-vel-lélekkel harcolt a forradalom eszmeiért: a Habsburg-birodalomtól való független-ségéért, a feudalizmus felszámolásáért, alkotmányos kor-mányért, szabadabb polgári viszonyokért és jogegyenlőségéért. Petőfi 1848-49-ben is rendületlenül írt, körülbelül száz verse származik ebből az időből. Utolsó, családjának írt levele 1849 július 29-i kelte-zésű. Valószínűleg két nappal később, az elvesztett segesvári ütközet után, menekülés közben érte a halál, de holtteste sosem került elő.

it jaar is het 150 jaar geleden dat in Hongarije de revolutie van 1848 uitbrak. De dichter Sándor Petőfi schreef op 13 maart zijn gedicht **Nemzeti Dal** (Lied van de Natie). Petőfi declameerde zijn Nemzeti Dal, dat ook tegenwoordig nog wordt gezien als het symbool van de maartrevolutie, vóór en samen met een menigte, die in de loop van de dag aanzwol tot vijftienduizend. De tekst van Nemzeti Dal en de twaalf revolutionaire stellingen vormden de eerste drukproeven van de door de revolutionairen bezette drukkerij van Budapest.

In de eerste helft van de negentiende eeuw kwam in Europa de Romantiek in zwang. Gemeenschappelijk kenmerk van alle romantische tendensen vormde de afkeer van de gevestigde orde, een zucht naar een geidealiseerd verleden of verre streken en een vlucht naar de natuur, in humor of in religie én een poging de heersende klassieke vormen te doorbreken. In Hongarije was onafhankelijkheid van de huis en de afschaffing van het Habsburg-rijk van het in was een voor de taal- en het poëzie.

Sándor Petőfi

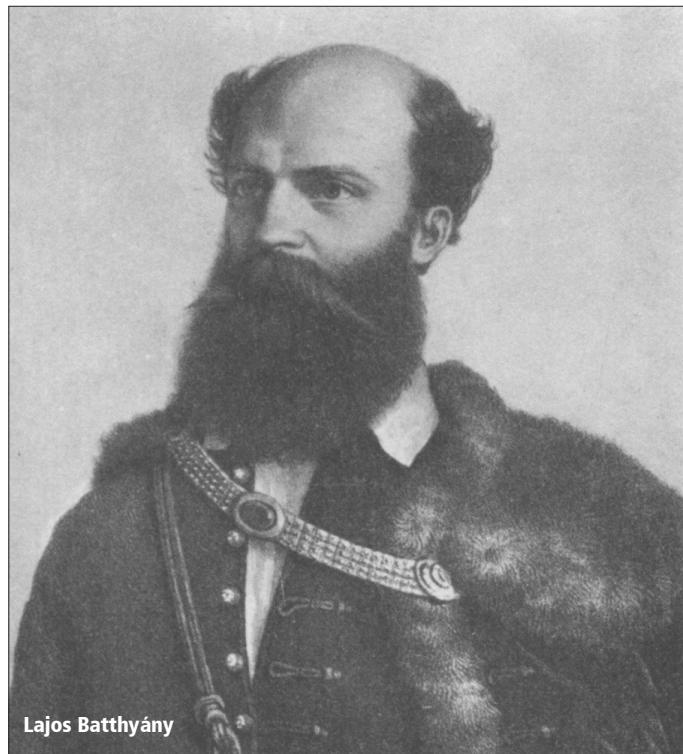
Een van de groten van de Romantiek is Sándor Petőfi. Hij werd in 1823 in Kiskrös geboren als Sándor Petrovics. Hij was een dichter van internationale faam en de vertegenwoordiger van de revolutionaire en populistische denkbeelden. Zijn eerste verzen verschenen in 1842. Kenmerkend is zijn eenvoudige, luchtige stijl. Uit vele honderden gedichten en dagboeken spreken de gevoelens en de politieke overtuiging van deze dichter. Zijn rusteloze aard bracht hem overal: eerst was hij militair, later acteur bij een rondrezend theatergezelschap en uiteindelijk trok hij naar Pápa op zoek naar schrijfopdrachten en leerlingen. Op een van zijn reizen kwam hij Julia Szendrey tegen, met wie hij in september 1847 in het huwelijk trad.

Petőfi heeft lang uitgekeken naar de revolutie. In maart 1848 was hij de aanvoerder van de jongeren en tijdens de vrijheidsstrijd was hij de rechterhand van generaal Bem. Met hart en ziel streed hij voor de idealen van de revolutie: onafhankelijkheid van het Habsburgse rijk, afschaffing van het feodale stelsel, een zich op de grondwet baserende regering, vrijere burgerlijke verhoudingen en rechtsgelijkheid. Ook in 1848-49 bleef Petőfi enorm productief, uit die tijd stammen wel honderd gedichten. Zijn laatste gedicht, gericht aan zijn gezin, schreef hij op 29 juli 1849. Hij is waarschijnlijk twee dagen later gestorven, tijdens zijn vlucht na de verloren slag bij Sebesvár (Sighisoara). Zijn lichaam is echter nooit gevonden.

Batthyány Lajos

Az 1848-1849-es magyar szabadságharc másik nagy egyénisége Gróf Batthyány Lajos. Batthyány 1806-ban született, nagybirtokos. 1830-tól a felsőtábla tagjaként részt vett az országgyűléseken. Az 1839-40-es és az 1843-44-es országgyűléseken a polgári reformokat követelő ellenzéki párt elnöke. Az ő érdeme volt, hogy 1847-ben Kossuthot választották meg Pest megye kövétének. Batthyány lett az 1848. áprilisában alakult első (az országgyűlésnek) felelős magyar miniszterium miniszterelnöke. Ragaszkodott a függetlenséghöz, de a bécsi udvarral a békés megegyezést kereste. Amikor ez lehetetlenné vált, 1848. október 2-án, visszariadva a forradalmi harctól, visszaadta miniszterelnöki megbízását.

Lajos Batthyány

tábornagy őt nem fogadta, hanem néhány nap múlva, 1849. januárjában Pesten letartóztatta. Batthyányt a haditörvényszék halálos ítélete alapján 1849. október 6-án Pesten végezték ki. Kivégzése helyén ma örökmécses áll.

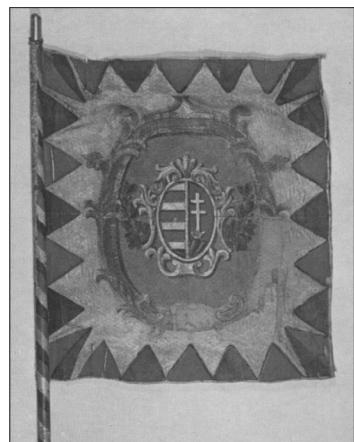
Közép- és Kelet-Európa nagybirtokos arisztokráciája a nemzetközi polgári és paraszti forradalom tűzfészket látta Magyarországon. Ettől való rettegésében egyesült erőkkel tört a 'magyar lázadókra'. A hatalmas túlerő levezte a forradalmat. A szabadságharc vezéreit kivégezték, a börtönök megteltek, elkezdődött a megtorlás.

Folytatjuk a következő oldalon

Szöveg/tekst, © 1998 versfordítás/vertaling: Pál Zsuzsanna
met dank aan de Fryske Akademy

Lajos Batthyány

De tweede grote persoonlijkheid van de Hongaarse vrijheids strijd van 1848-49 was Graaf Lajos Batthyány. Batthyány werd geboren in 1806, zijn ouders waren grootgrondbezitter. In 1830 nam hij als lid van de senaat deel aan de vergaderingen van het parlement. In 1839-40 en in 1843-44 was hij voorzitter van de oppositie die zich inzette voor burgerlijke hervormingen. Het was zijn verdienste dat in 1847 Kossuth werd gekozen tot afgezant van de provincie Pest. In april 1848 werd Batthyány minister-president van het eerste kabinet dat verantwoording had af te leggen aan het parlement. Hij streefde naar onafhankelijkheid, maar zocht een vreedzame oplossing met het Weense hof. Toen dit door revolutionair wapengekletter onmogelijk werd, legde hij op 2 oktober 1848 zijn functie als minister-president neer. Op 31 december nam hij deel aan een missie van het parlement naar het kamp van generaal Windisgraetz. De generaal wilde hem echter niet ontvangen, maar liet hem een paar dagen later in januari 1849 in Budapest arresteren. Batthyány werd door de krijgsraad ter dood veroordeeld en op 6 oktober 1849 in Budapest geexecueerd. Op de plaats van zijn terechtstelling staat een eeuwigbrandende lamp.

De grootgrondbezittende aristocratie van Midden en Oost-Europa beschouwde Hongarije als de brandhaard van de internationale revolutie van burgers en boeren. Uit angst hiervoor pakte men met vereende krachten de 'Hongaarse rebellen' hard aan. De enorme overmacht sloeg de opstand neer. De leiders van de revolutie, en zoals gezegd ook Batthyány, werden terechtgesteld, de gevangenissen raakten overvol en de onderdrukking begon.

Lees verder op de volgende bladzijde

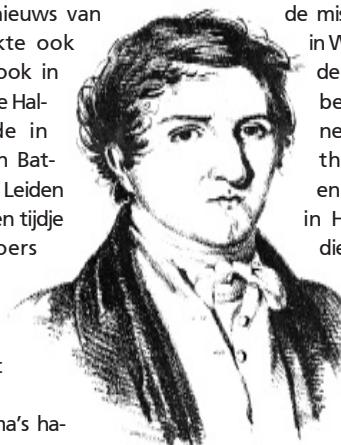
- 1848 -1998
 - A Hungária Club 1929 Amsterdam, valamint a Hollandiai Magyar Szövetség közös meghívójából
 - 150 éve történt s még mindig bűvös hatása van minden magyarrá.
 - Reméljük, hogy sikerül az emlékhez illően, felejthetetlen módon megünneplünk.
 - Program: Ünnepélyes megemlékezés, palotás tánc, tánc-, és zeneszámok
 - Magyar bál; a tánczenéről egy magyarországi zenekar fog gondoskodni tombola
 - magyar bor, pálinka és debreceni módra készített kolbász kapható
 - A rendezvény időpontja: 1998. március 14., szombat
 - helyszíne: H.E.M. Hotel, Voorburgstraat 250, Amsterdam
 - Teremnyitás: 18:00 óra, műsorkezdés: 19:
 - Idén/dit jaar: Országos Bál / Landelijk Honga

Idén/dit jaar: Országos Bál / Landelijk Honga

Eeltsje Halbertsma

Aszabadságharc bukásának híre eljutott Nyugat-Európába is, így a Frízföldre is. (Hollandia ezen északi tartományában még ma is sokan beszélnek frízül.) A fríz származású Eeltsje Halbertsma (1797-1858) alábbi versében örökötte meg Batthyány alakját. Halbertsma Leidenben tanult az egyetemen és tanulmányútra Heidelbergbe is eljutott. Ó és két testvére, akik szintén írók voltak, a fríz romantika képviselője. A frízek azt mondják róluk, hogy **De Halbertsma's hawwe de Friezen wer leard har eigen tael to lezen en der yn to sjongen**, magyarul: a Halbertsma testvérek tanították meg a frízeket saját nyelvükön újra olvasni és énekelni. ■

Het nieuws van
raakte ook
Zo ook in
De Fries Eeltsje Hal-
vereeuwigde in
de naam van Bat-
studeerde in Leiden
studie ook een tijdje
met zijn broers
waren,
woordigt
Romantiek.
Friesland het
hen gezegd:
De Halbertsma's ha-
wer leard har eigen tael
to sjongen. ■

de mislukte vrijheidsstrijd
in West-Europa bekend.
de provincie Friesland.
berntsma (1797-1858)
nevenstaand gedicht
thyány. Halbertsma
en verblijf voor zijn
in Heidelberg. Samen
die eveneens schrijver
vertegen-
hij de Friese
Er wordt in
volgende over

wwe de Friezen
to lézen en dêr yn
to sjongen

Na hun succes met de CD-Rom Honfoglalás 896-1996 (zie Most Magyarul! Hongarije Magazine nr. 4) werken de leerlingen van het Bethlen Gábor Református Gimnázium uit Hódmezővásárhely nu aan de opvolger: de gebeurtenissen rond de vrijheidsstrijd van 1848-49. In ons volgende nummer volgt meer nieuws hierover.

1848 - 1998

Uit de uitnodiging van de Hungária Club 1929 Amsterdam en de

Hongaarse Federatie in Nederland:
*Het is 171 jaar geleden en bij iedere
Hongaar roepen de jaartallen 1848-
49 nog altijd bijzondere gevoelens
op. Men viert dit jubileum op
gepaste wijze met een naar men
hoopt onvergetelijk feest:
Programma: herdenking, toespraken,
hofdans, dans- en muziekoptredens,
Hongaars Bal, muziek...*

ars bal: www.hongaarse-evenementen.nl

Kaarten verkrijgbaar aan de zaal, Fl. 25,- pp
Kaartprijs: 15.00,- €, einde: 00.30 u.

Battyány's dead

(Út de oarloch fan Eastenryk
tsjin Hongarije)

1849

Hongarijes eed'le lieder,
Battyány is nou wei;
Krûd en lead fan kroande boalen
Naem him fan dizze ierde wei.
Rôf kaem by de moarderie
En men stiel syn skatten ek;
't Earst geslacht fan Hongarije
Moast jit oan de biddelsek.

Battyány halála

(a magyar szabadságharc idejéből

1849

Magyarország hős vezére
Battyány gróf elesék;
Koronás bakók lövése
Oltotta ki életét.
A gyilkot rablás tétezte
S vele kincse is bukott:
Magyarok hős nemzedéke
Koldus sorsára juttott.

Magyaerske dapp're helden
Fochten Hongarije frij;
Eastenryk syn rôfkroäten
Sloegen en forjagen sy.
Nou kaem Ruslan mei syn benden
Út it rûge Noarden op.
Om it folkerjocht to skenden
Mei de koegel, mei de strop.

Országuk felszabadíták
A derekas vitézek,
Sok bitang zsoldos katonát
Leverték s elűzének.
Északról durván, nagy hévvel
Nyomult a cári sereg
A nép jogait kötéllel
S golyóval gyalázni meg.

Hwat net flechte koe, moast stjerre,
Hwant genede wie der net;
Mar de sultan fan Turkije
Teande jin in minsklik hert.
Kristenboalem moatte leare
Deugd en edelmoedichheit
Fan in Turk, in man mei eare:
Skande foar de kristenheit!

Nem lévén sehol kegyelem
Hullt, ki futni nem tudott.
A szultán volt biz' az egyetlen
Ki jó példát mutatott.
Óh, mily szégyen és gyalázat,
Hogy nyájas keresztyének
Egy töröktől tanulának
Erényt s nagylelkűséget!

Battyány is formoarde
Foar de vrijheit fan syn ryk;
Hongarije is forplett're,
Frijheitsstander leit yn 't slyk.
Heal Europa is fol woede
Om it yslik grouwelstik;
Mar de wraek komt mei syn roede:
Trilje dan, tirannen, skrik!

Mivel szabadságért harcolt,
Battyányt kivégezék,
Magyarország vérben ázott
S zászlaja sárban neverék.
Európa dühtől reszket
Hallván e barbárságot;
De a bosszú nincs már messze;
Reszkessetek, zsarnokok!

Ienris sil dy dei oanbrekke,
As in zwarte tongerwolk;
Dan sil hiel Europa opkomme
Foar it eed'le Ongersfolk.
Ja, Wandaelske tirannije!
Tink net dat de wraek forjít;
De eed'le deaden, ja dy swije,
Mar har geast dy libbet jit.

Elérkezik egyszer a nap,
Mint sötét viharfelhő,
Hogy Európa a magyar
Segítségére eljő.
Ne gondold, barbár zsarnokság,
Hogy feledevé a bosszú,
A halottak bizony némák,
De lelkük élte hosszú.

Libbet! edele Hongaren!
Spried him hiel it ierdryk oer,
Fier oer de Atlantis hinne
As in holder, heilich fjür.
Hoopje, o, Ongersman en Poalen!
Jitte is it tsjust're nacht:
Leit de vrijheit nou forhoalen,
Ienris kommt se ûnforwacht!

Ti, nemes, bátor magyarok,
Mint kristályiszta, szent láng
Éljetek s szaporodjatok
A világ minden pontján.
Reméljetek, magyar s lengyel!
A sötétség egyre nő,
Most még rejtozik a béke,
De majd váratlan eljő.

Grou, 2 november 1849

Szöveg/tekst © 1998 versfordítás/vertaling: Pál Zsuzsanna
met dank aan de Fryske Akademy